

שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּה' – (7) The Divine Consolation

(1) ישעיהו סא:ט-סג:ט

(י) שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּה' תִּגְלֵנִי נַפְשִׁי בְּאֵלֵהִי כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגָדֵי יִשְׁעַי מֵעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי כַּחֲתָן יִכְהֵן פֶּאֶר וְכַכְלָה תַעֲבֶדָה כְּלִיָּה: (יא) כִּי כְּאֶרֶץ תּוֹצִיא צְמִיחָה וְכַגְנָה יִדְוַעֲיָה תַצְמִיחַ כִּן אֲדַנִּי ה' יִצְמִיחַ צְדָקָה וְתִהְיֶה נֶגֶד כָּל־הַגּוֹיִם: (א) לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחְשָׂה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוּט עַד־יֵצֵא כְּנֶגְהָ צְדָקָה וְיִשׁוּעַתָּה כְּלִפְיֵד יִבְעַר: (ב) וְרָאוּ גוֹיִם עֲדָרְךָ וְכָל־מְלָכִים כְּבוֹדְךָ וְקָרָא לְךָ שֵׁם חֲדָשׁ אֲשֶׁר פִּי ה' יִקְבְּנוּ: (ג) וְהֵייתָ עֹטְרַת תְּפָאֶרֶת בְּיַד־ה' וְצִנְיָף מְלוּכָה בְּכַף־אֱלֹהֶיךָ: (ד) לֹא־יֵאמְרוּ לְךָ עוֹד עֲזוּבָה וְלֹא־יֵאמְרוּ לְךָ שְׁמִמָּה כִּי לְךָ יִקְרָא חֲפְצִי־בָהּ וְלֹא־יֵאמְרוּ בְּעוֹלָה כִּי־חֲפִץ ה' בְּךָ וְאֶרְצֶךָ תִּבְעַל: (ה) כִּי־יִבְעַל בַּחֹר בְּתוֹלָה יִבְעֵלוּךָ בְּנִיךָ וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל־כֶּלֶה יִשְׁשִׁי עָלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ: (ו) עַל־חֹמְתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הִפְקַדְתִּי שְׁמַרִים כָּל־הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה תִּמְיֵד לֹא יִחַשׂוּ הַמְּזַבְּרִים אֶת־ה' אֶל־דְּמֵי לֶכֶס: (ז) וְאֶל־תִּתְּנוּ דְּמֵי לוֹ עַד־יִכּוֹנֵן וְעַד־יִשְׁשִׁים אֶת־יְרוּשָׁלַם תִּהְיֶה בְּאֶרֶץ: (ח) נִשְׁבַּע ה' בִּימִינוֹ וּבַזְּרוּעַ עוֹז אִסְרֹתֶיךָ אֶת־דָּגְנֶךָ עוֹד מֵאֲכָל לֶאֱבִיךָ וְאִם־יִשְׁתַּנוּ בְּנֵי־נֶכֶד תִּידוּשְׁךָ אֲשֶׁר יִגְעַת בּוֹ: (ט) כִּי מֵאֲסָפִיו יֵאכְלֵהוּ וְהִלְלוּ אֶת־ה' וּמִקְבָּצָיו יִשְׁתַּהוּ בַּחֲצֹרֹת קִדְשֵׁי: (י) עֲבְרוּ עֲבְרוּ בְּשַׁעֲרֵים פֶּנּוּ דֶרֶךְ הָעַם סָלוּ סָלוּ הַמְּסֻלָּה סָקְלוּ מֵאֲבֵן הַרְיִמוּ נֶס עַל־הָעַמִּים: (יא) הִנֵּה ה' הַשְּׁמִיעַ אֶל־קִצְהָ הָאָרֶץ אֲמָרוּ לְבַת־צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֶךָ בָּא הִנֵּה שִׁכְרוּ אֶתּוֹ וּפְעַלְתּוֹ לִפְנֵינוּ: (יב) וְקָרָאוּ לָהֶם עַם־הַקִּדְשׁ גְּאוּלֵי ה' וְלֶךָ יִקְרָא דְרוּשָׁה עִיר לֹא נִעְזְבָה: (א) מִי־זֶהוּ בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצֻרָה זֶה הַדּוֹר בְּלִבוֹשׁוֹ צַעֲהָ בְּרַב כַּחֹז אֲנִי מַדְבֵּר בְּצְדָקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ: (ב) מִדְּוַע אָדָם לְלִבוֹשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ בְּדֶרֶךְ בְּגָת: (ג) פוֹרְהוּ דְרַכְתִּי לְבִדֵי וּמַעֲמִים אֵין־אִישׁ אֶתִּי וְאֶדְרַכְסֶם בְּאִפִּי וְאֶדְרַכְסֶם בַּחֲמָתִי וְיִזְנַחֶם עַל־בְּגָדֵי וְכָל־מְלִבוֹשֵׁי אֶגְאָלְתִּי: (ד) כִּי יוֹם נָקַם בְּלִבִּי וְשִׁנַּת גְּאוּלֵי בָּאָה: (ה) וְאֶבִּיט וְאֵין עוֹד וְאֶשְׁתַּוֵּם וְאֵין סוּמְךָ וְתוֹשַׁע לִי זֶדְעִי וְחֲמָתִי הִיא סִמְכַתְּנִי: (ו) וְאֶבּוֹם עַמִּים בְּאִפִּי וְאֶשְׁפָּרַם בַּחֲמָתִי וְאוֹרִיד לָאָרֶץ נַעֲחֶם: (ז) חֲסָדֵי ה' אֲזַכִּיר תִּהְיֶה לְךָ ה' כְּעַל כָּל־אֲשֶׁר־גְּמַלְנוּ ה' וְרַב־טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גְּמַלְסֶם בְּרַחֲמֵינוּ וְכָרַב חֲסָדֵינוּ: (ח) וְיֵאמְרוּ אֶךְ־עַמִּי הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקָרוּ וְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ: (ט) בְּכָל־צָרְתְּסוֹ לֹא לוֹ צָר וּמְלֶאךָ פָּנָיו הוֹשִׁיעֶם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גֹאֲלֶם וַיִּנְטָלֶם וַיִּנְשָׂאֶם כָּל־יְמֵי עוֹלָם:

(2) פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא כב - שוש אשיש

למטרונה שהלך בעלה ובנה וחתנה למדינת הים. אמרו לה באו בניך, אמרה להם ישמחו כלותי. הרי חתניך, אמרה להם ישמחו בנותיי. כיון שאמרו לה הרי בעליך, אמרה להם, הא חדו חדו שלמה. כך הנביאים אומרים לירושלם בניך מרחוק יבואו והיא אומרת להם, ישמח הר ציון.

בנותיך על צד תאמנה, והיא אומרת להם, תגלנה בנות יהודה.

וכיון שהם אומרים לה, הנה מלכך יבא לך, היא אומרת להם הא חדו חדו שלמה, שוש אשיש בי.

3) ספר העיתים סימן קפח

וכל היכא דמפקין תרי ספרא קרי המפטיר בספרא בתרא ומפטיר באותו ענין וכן נמי בר"ח טבת ור"ח אדר שחלו להיות בשבת דמפקין תלתא ספרי מפטיר קרא בבתרא שהיא פרשת חנוכה ושקלים ומפטיר בדחנוכה ובשקלים ביהוידע דאמר ר' יצחק נפחא ר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין ג' תורות וקורין באחד בענינו של היום ואחד בשל ר"ח ואחד בשל חנוכה, ואיצטרכין לפרושי בשבת חתן משום דאיכא ביה מנהגות טובא איכא אתרין דמפקין תרי ספרי וקרו חד בענינא דיומא וחד בפרשת חתן דהוא **ואברהם זקן** וקרי מפטיר בהפטורה של חתן **שש אישי**, והאי מנהגא מעולה מדכולהו וכבר פירשנו זה בהלכות ספר תורה ולכן לא הוצרכנו להאריך טובא, ויש נמי מקומות דלא מפקין תרי ספרי אלא חד ספרא וקרו ביה בענינא דיומא שבעה וקרי חתן בתר כהן ולוי וכד משלים חתן למיקרי קרו על פה ואברהם זקן מיהו כולהו קרו כדאמרינן בתענית נכנסין לבית הכנסת וקורין אותה על פה כקורין את שמע וכמפורש בירושלמי שאין יחיד רשאי לקרות דברי תורה על פה בצבור והא מלתא כבר ביררנו בה' ס"ת, ובאתרא דלא נהיגי לאפוקי אלא חד ספרא איכא מנהגא בהפטורה דאיכא דלא קרו הפטורת חתן כלל אלא הפטורה דיומא ואיכא דקרו הפטורת חתן והדר הפטורה דיומא ואנן אמרינן אליבא דהני דקרי הפטורת חתן ולא קרי הפטורה דיומא מ"ט עבדו הכי אי משום דדמי הפטורת חתן להפטורה דיומא וכדאשכחן בהני פרשיות דדמי לענינא דיומא וקרי בהפטורת שקלים או בזכור או בפרה או בהחודש וכן נמי בחנוכה או בר"ח שחל להיות בשבת איכא למימר התם היינו דדחינן לאפטרותא דיומא וקרו בחנוכה או בפרשיות משום דמפקין תרי ספרי דבספרא בתרא קרינן ביה בדחנוכה או בדפרשה או בדר"ח ומפטיר קרי בההוא ספרא ומש"ה מפטיר בענינא דספרא דקרי ביה אבל הכא מפטיר בענינא דיומא ולא מפקין אלא חד ספרא היכא שביק ענינא דיומא ומפטיר בדחתן וכן נמי תמהינן טובא על הני דקרי הפטורת חתן והפטרותא דיומא ובוודאי טעותא היא דהיכא אשכחן דשרי רבנן לאפטורי בתרי ענינא ועוד טעותא רבא היא דהא קא מדלגי מנביא לנביא ואשכחן דאסרי רבנן לדלוגי מנביא לנביא והכא זמנין טובא דמפטירין ביחזקאל או בחד מהנביאים ומפטירין נמי בישיעיה בשוש אישי והוי להו מדלגין מנביא לנביא ועוד אם איתא דשרי רבנן כה"ג לאפטורי בתרי ענינא ר"ח שחל להיות בשבת מ"ט לא מפטירין בתרי עניני דהא מפקין תרי ספרי ונפטיר מעניני דתרויהו ואנן לא מפטירין אלא בדר"ח וכן נמי ר"ח טבת ואדר שחלו להיות בשבת דמפקין שלשה תורות נפטיר בכולהו א"נ נפטיר בתרי עניני בטבת בדר"ח ובדחנוכה, ובאדר בדר"ח ובדזכור, אלא וודאי האי מנהגא בשבתא דחתן לא דייק, אבל מאן דבעי לאפטורי הפטורת חתן משום שמחת חתן באתרי דלא מפקי אלא חד ספרא חזי לן לעניות דעתין דהכי שפיר למיעבד לאפטורי באפטרותא דיומא ולברוכי עלה כדנהיגין בכל יומא ובתר הכי קרי מפטיר בשוש אישי ולא צריך לברוכי תחלה וסוף דהוי ליה כקורא בנביא בכל יומא בלא זמן אפטורי באפטרותא דלא צריך לברך דלא חשבינן ליה כמפטיר בנביא בזמן מצותו דצריך לברך אלא כקורא בנביא בעלמא, והאי דקרי בשוש אישי אי אית בהדיה דמפטיר ספרא דכתב ביה שוש אישי וקרי ביה שפיר דמי ואי בעי למיקרי שוש אישי בעל פה לא ליקרי דאין יחיד רשאי לקרות דברי תורה בצבור בעל פה ועוד דדברים שבכתב אין אתה רשאי לאומרן בעל פה אלא אי קרי האי מפטיר על פה לשוש אישי ליקרי צבורא כולהו בהדיה ושפיר דמי כדקרו כולהו ואברהם זקן על פה היכא דלא מפקי אלא חד ספרא ואי בעו נמי למיקרי הפטורת חתן ולהניח הפטורת היום הרשות בידו ואין בכך כלום כי קריית ההפטורה ליתא מילתא קביעותא כל כך שאין דוחין אותה כפי הצורך, אלא מיהו כדכתבינן הכי מיחזי שפיר טפי והני מילי כולהו כתבינן להו לעניות דעתן לתרוצי ולתקוני באתרא דלא מפקי אלא חד ספרא אבל המנהג המעולה באתרי דנהיגי לאפוקי תרי ספרא ולאפטורי בבתרא דהיא הפטורת חתן שוש אישי:

Questions:

- 1) What is the message of this הפטרה?
- 2) Why is there the sudden use of the first person singular here?
- 3) Why is עשו (אדם) invoked here – for the first time in the series?
- 4) Why the focus on the gates of the city?
- 5) Why was this passage chosen as a fitting conclusion to the נחמה-series?

מבנה ההפטר

(א) הפתיחה - פנייה בגוף ראשון מפי הנביא לעם

(י) שׁוֹשׁ אֲשִׁישׁ בְּה' תִּגַּל נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִּי הִלְבִּישְׁנִי בְּגֵדֵי־יִשְׁעַ מְעִיל צְדָקָה יַעֲטֵנִי כַּחֲתָן יִכְתֵּן פָּאֵר וְכִפְלָה תַעֲדָה כְּלִיָּה: (יא) כִּי כָאֲרָץ תּוֹצִיא צְמֻחָהּ וְכַגְנָה זְרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ בְּזֶן אֲדָנִי ה' יַצְמִיחַ צְדָקָה וְתִהְיֶה נֶגֶד כָּל־הַגּוֹיִם: (א) לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחְשָׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַם לֹא אֶשְׁקוּט עַד־יֵצֵא כְנָגָה צְדָקָה וּישׁוּעָתָה כִּלְפִיד יִבְעֵר:

(ב) היחס האישימי בין הקביה לישראל - (על דגם חתן וכלה) ייודע לגוים

(ב) וְרָאוּ גוֹיִם צְדֻקָתְךָ וְכָל־מַלְכִים כְּבוֹדְךָ וְקָרָא לְךָ שֵׁם חֲדָשׁ אֲשֶׁר פִּי ה' יִקְבְּנוּ: (ג) וְהֵייתָ עֹטְרַת תְּפָאֶרֶת בְּיַד־ה' וְצִנְיָף מְלוֹכָה בְּכַף־אֱלֹהֶיךָ: (ד) לֹא־יֵאמֵר לְךָ עוֹד עֲזוּבָה וְלֹא־צָנַךְ לֹא־יֵאמֵר עוֹד שְׁמֵמָה כִּי לְךָ יִקְרָא חֶפְצִי־בָהּ וְלֹא־צָנַךְ בַּעוֹלָה כִּי־חֶפְצִי ה' בְּךָ וְאֶרְצֶךָ תִּבְעַל: (ה) כִּי־יִבְעַל בַּחֹר בַּתּוֹלָה יִבְעֵלְוֶךָ בְּנִיךָ וּמִשׁוֹשׁ חֲתָן עַל־כִּלְיָה יִשִּׁישׁ עֲלֶיךָ אֱלֹהֶיךָ:

(ג) הבטחה שתאיורי "איכה" ייפכו לטובת ישראל וציון

(ו) עַל־חֻמּוֹתֶיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְּקֹדְתִי שְׁמֵרִים כִּל־הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה תִּמְיֵד לֹא יִחְשׂוּ הַמְזַכְרִים אֶת־ה' אֶל־דָּמִי לְכֶם: (ז) וְאֶל־תִּתְּנֵנוּ דָמֵינוּ לֹא עַד־יִכּוֹנֵן וְעַד־יִשִּׁים אֶת־יְרוּשָׁלַם תְּהִלָּה בְּאֶרֶץ: (ח) נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ וּבַזְרוּעַ עֲזוֹ אִסְדָּתְךָ אֶת־דַּגְנְךָ עוֹד מֵאֲכָל לֶאֱבִיבֶךָ וְאִם־יִשְׁתּוּ בְנֵי־נֶכֶד תִּירוּשְׁךָ אֲשֶׁר יַגְעֶתָ בּוֹ: (ט) כִּי מֵאִסְפוּ יֵאֲכְלֶהוּ וְהִלְלוּ אֶת־ה' וּמִקְבָּצָיו יִשְׁתְּהוּ בַּחֲצֵרוֹת קִדְשֵׁי:

(ד) חזרה לתחילת הנחמות - מקשר את כל הנבואות יחד

(י) עֲבְרוּ עֲבְרוּ בַשְּׁעָרִים פָּנּוּ דֶרֶךְ הָעַם סִלּוּ סִלּוּ הַמַּסְלָה סִקְלוּ מֵאֲבֵן הַרְיִמוּ גַם עַל־הַעַמִּים: (יא) הִנֵּה ה' הַשְּׁמִיעַ אֶל־קוֹצֵה הָאָרֶץ אָמְרוּ לְבַת־צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֶךָ בָּא הִנֵּה שָׁכְרוּ אֶתְּנוּ וּפְעַלְתָּנוּ לְפָנָיו: (יב) וְקִרְאוּ לַהֵם עַם־הַקִּדְשׁ גְּאוּלֵי ה' וְלֶךָ יִקְרָא דְרוּשָׁה עִיר לֹא נִעְזְבָה:

(ה) הניצחון הגדול - יעקב גובר על עשו

(א) מִי־זֶהוּ בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצֻרָה זֶה הַדּוֹד בְּלְבוּשׁוֹ יַעֲזֶה בְּרֵב כַּחַו אֲנִי מְדַבֵּר בְּצְדָקָה רַב לְהוֹשִׁיעַ: (ב) מִדּוּעַ אָדָם לְלְבוּשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ כְּדֶרֶךְ בָּגַת: (ג) פּוֹרְהוּ דְרָכְתִּי לְבִדִי וּמַעֲמִים אִין־אִישׁ אֶתִּי וְאֶדְרַכְסָּ בְּאִפִּי וְאֶרְמָסָּ בַּחֲמָתִי וְיֵן נִצַּחַם עַל־בְּגָדִי וְכָל־מְלַבּוּשֵׁי אֶגְאָלְתִּי: (ד) כִּי יוֹם נָקַם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלֵי בָּאָה: (ה) וְאֶבִּיט וְאִין עוֹד וְאֶשְׁתוּמָם וְאִין סוּמְךָ וּתוֹשַׁע לִי זִרְעִי וּחֲמָתִי הִיא סִמְכַתְּנִי: (ו) וְאֶבּוּס עַמִּים בְּאִפִּי וְאֶשְׁפָּרַם בַּחֲמָתִי וְאֶרְיֵד לְאָרֶץ נִצַּחַם:

(ו) פרק-סיכום ע"י הנביא - דברי שבח והלל על הגאולה

(ז) חֲסִדִי ה' אֶזְכִּיר תְּהִלַּת ה' כְּעַל כָּל אֲשֶׁר־גָּמְלָנוּ ה' וְרַב־טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גָּמְלָם כְּרַחֲמוּ וּכְרַב חֲסָדָיו:

(ז) סיום הנבואה וסיום הנחמות - "עמו אנכי בצרה" - הנחמה הכי נוקבת

(ח) וְיֵאמֵר אֶךְ־עַמִּי הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקָרוּ וְהִי לַהֵם לְמוֹשִׁיעַ:

(ט) כִּבְל־צְדָתְסוּ לֹא לֹא צָר וּמְלֶאךָ פָּנָיו הוֹשִׁיעַם בְּאֶהְבָּתוֹ וּבַחֲמִלָתוֹ הוּא גְאֹלָם וּיְנַטְלֵם וּיְנַשְׂאֵם כָּל־יְמֵי עוֹלָם: